

1. Փռնելը ԶՈՐԵՐԵՍԵՐԻ և ՇՍ. ԵՍՏՈՐՈՐԻ ԿՐ ԿՐԱՄԱՐԱԿՈՒՄ Ե՝
 2. Տարեկան բաժանորդագրին է միայն հորս արծաթ մի ձիւ կանխիկ վճարելի, թէ մայրաքաղաքի և իւր արուարձանաց և թէ գաւառաց համար :
 3. Վեց և երեք ամսոյ համար ալ բաժանորդ կրնդ ունել :
 4. Տեղական և գաւառական թրդ-թատարութեան ծախքը խմբագրութիւնը պիտի վճարէ :
 5. Հատը մէկ դրշ. մի ձիւ, և կը գտնուի մասնաւորապէս Պահէ գաւառ Սուճի Պողոս աղայի խանութը :

Փ Ո Ւ Ն Պ

6. Ծանուցման տողը 3 դրշ. է մէկ անգամի համար : Աւելի անգամ կըլլայ աւելի անգամներու համար
 7. Խմբագրութեան վերաբերեալ որ և է գիր ուղղելի առ Տնօրէն՝ Տէր Հ. Ս. Աւաճաճեան Կ. Պոլիս Պալատ - բազար Նաֆիէ խան վերի յարկ թիւ 16 :

ADRESSE

H. S. Adadjajian

Directeur du Journal Armenien
 POUNTCHE — 16 Nafie Han. Balouk
 Bazar Constantinople.

ԹԻՒ 1529

ՇՍԱՍԹ

1880 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 29

Ա. Զ. Գ. Ա. ՅԻՆ

ԿԵԼԵԼԻՆ՝ ՎԵՃԱԿԸ

Յայտնի է, թէ լրագրոյ մէջ յաճախ այս վերնագրով տեղեկութիւնք, տեսութիւնք և դիտողութիւնք տեսնուած են, և գրեթէ ամենքն ալ տխուր են և անհաճոյ : Արդ՝ որովհետեւ Սըսոյ Տ. Մկրտիչ Կաթողիկոսն, իւր զուգարած վիճակային ժողովոյ որոշմամբ մայրաքաղաքս եկած է՝ վիճակային զանազան խնդրոց և կարեւոր բարեկարգութեանց վրայ կեդրոնական վարչութեան հետ խորհրդակցելու համար, սիրելի է մեզ յուսալ թէ՛ պարտաւարտաշան անօրինութիւնք լինելով և միանգամայն կաթողիկոսական իրաւասութեան չափն ու սահմանը որոշուելով, և փառասիրական ձկտմանց ու ծայրայեղութեանց վերջ տրուելով, Ս. Կաթողիկոսն ու վիճակայինք այսուհետեւ նոր և բարեւոր ոգով ու եռանդեամբ կաշխատին աղգային յառաջադիմութեան ու Կիլիկիան աթոռոյն վերաշինութեան համար : Եւ մեք հետեւաբար յետ սակաւ ժամանակաց ուրախալի տեղեկութիւններ մեր աչինս ընթերցողաց հաղորդելու բարեբաղդութիւնը կունենամք, տակաւ մոռնալով անցեալն՝ յուրում, եթէ ներքի է անաշուխտի՝ դժբաղդաբար յառաջագիմական ո՛րեւէ շարժում չտեսնուեցաւ, և Պատրիարքարանի ամենայն յորդորք ու աղգարարութիւնք անլսելի մնացին :

Տ. Մկրտիչ Կաթողիկոս՝ չորեքշաբթի վարչական խորհրդոյն չէր ներկայացած, յոգնած լինելուն պատճառաւ : Բայց կլուներ, թէ իրեն տեսութեան դնացող վարչական խորհրդականաց յայտներ է գալուն պատճառները, և անյապաղ կարգադրութեան անհրաժեշտ պէտք ունեցող խնդիրներն՝ յորս քաղաքական խնդիրներ ալ կգտնուին եղեր : Նորին Սրբաշինութիւնն թերեւս երէկ պաշտօնական առաջին տեսակցութիւնն ըրած է վարչական խորհրդոյ հետ :

Կիլիկիոյ խնդրոց գլխաւորն է, ըստ մեզ՝ Կաթողիկոսին իրաւասութեան և Պատրիարքարանի ու Կաթողիկոսարանի յարաբերութեանց խնդիրն : Պարտ է՝ նախ քան զամենայն դժեւ սահմանել ամենայն իրաւասութիւն ու յարաբերութիւն, և երկու կողմանէ ուխտել ըստ այնմ ընթանալու համար : Արդարեւ չափազանց պահանջմանց մէջ տեսնուած է Կիլիկիոյ Կաթողիկոսն, սակայն Պատրիարքարանն ալ երբեմն իւր սահմանն անցած, և արդար գանգատանաց տեղի տուած է : Գանի մը շարաթ յառաջ հաւատարիմ անձ մը զարմանօք պատմեց մեզ, թէ Կիլիկիոյ վիճակէն մէկը՝ որ Կիլիկիոյ թեմերէն միոյն մէջ մը նալու պայմանաւ քահանայանալ ուղեր և մեթուեր է Տ. Մկրտիչ Կաթողիկոսէն, տեղւոյն աշխարհական երեւելեաց մէկուն յանձնարարական գրովն Պոլիս եկեր, քահանայական կարգ առեր և դարձեր է, և բնաւ չէ հարցուեր Կաթողիկոսին, ինչպէս պարտ և պատշաճ էր :

Պոլսոյ Պատրիարքարանի այս վարմունքն ալ՝ որ իրաւանց ծանր բռնաբարութիւն է՝ անհանդուրժելի է, և Սոյ Կաթողիկոսն ո՛րչափ ալ խոնարհամիտ լինի և հեղահոգի, անչուտ կվտանայ : Պատրիարքարանը՝ իբրեւ կեդրոն աղգային իշխանութեան, պարտի օրինաւորութեան օրինակ հանդիսանալ : Իրաւասութեան և յարաբերութեանց խնդիրը մինչեւ ցարդ պատճառ եղան՝ Կիլիկիոյ ընդարձակ վիճակի բիւրաւոր ժողովրդեան յառաջադիմութեան և այլ կենսական խնդրոց բարձիթողի լինելուն, և օտար շահագէտք՝ որ լի են Կիլիկիոյ ամեն կողմերը, դիւրաւ պղտոր ջուրեր դնելով՝ սկսան առա՛տ որսալ, որք եթէ տակաւին անարդել շարունակեն՝ քիսան առաւել մեծ պիտի լինի, և Կիլիկիոյ Կաթողիկոսարանի ու Պոլսոյ Պատրիարքարանի պատասխանատուութիւնը՝ ծանր և ահագին : Պարտ և պէտք է, որ աղգային իշխանութեան խորին ուշադրութեան և

ուշեղ յառաջատեսութեան գըլխաւոր առարկայն լինի Կիլիկիոյ վիճակը՝ բաղմաղան նկատմամբ : Օտար աչքեր տնկուած են այս կարեւորագոյն վիճակին վրայ, և բազում միջոցներով ջանահար կլինին հայութեան ոգին խեղդել : Արդէն շատ կողմերը Հայք հայ լեզուին բողբոջին անգէտ, և թմրած ու անտարբեր են : Արթնցունել՝ և հայկական ոգի ներմուծել պէտք է : Այսու միայն կիսաաւարուի Տ. Մկրտիչ Կաթողիկոս, և այս փառաւորութիւնը մեծ է քան զամենայն գանձս ոսկւոյ և արծաթոյ : Այսու միայն Տ. Մկրտիչ Կաթողիկոս երկարակեաց կմնայ ընդհանուր աղգին սրտին ու մտաց մէջ, և անմահ՝ աղգային պատմադրութեան մէջ : Կիլիկիոյ Կաթողիկոսը բարձրագլուխ կհանդիսանայ, երբ վիճակին մէջ հայկական բարեկարգ ու արդիւնաւոր վարժարաններ կհաստատուին, և աղգային մանկան ուտար վարժարաններէ կբաշտին կհանուին. օտար վարժարաններէ՝ որ Կիլիկիոյ մէջ ամեն ուրեք կառուցեալ են փառաւոր, հոյակապ, բարեկարգեալ ու հրապուրելի ըստ ամենայնի : Գիտէ՞ Տ. Մկրտիչ Կաթողիկոս, թէ Անթիպի մէջ ալ նոր եկեղեցի մը հիմնուեցաւ՝ երբեմն Հայ եպիսկոպոս Մկրտիչի ձեռօք, և սա մինչեւ Լոնտրա երթալով անգղիական եկեղեցւոյ կղերին չնորհի օգնութեան դրամներ առաւ բերաւ Անթիպի : Այս ամեն հրնարից ու դարձուածոց առջեւ՝ Հայ ժողովուրդը պաշտպանելու համար բուռն անձնուէր ու անձանձիր ջանք պէտք են : Եթէ մեք փառասիրական արտաւայտ խնդիրներով տակաւին ժամանակ անցունենք՝ հայ լեզուի, կրօնի և աղգութեան ժրաջան և անքուն հակառակորդ ծափ կղարնեն, վասնոր կատարեալ կլինի իւրեանց յաջողութիւնը, և ահա քիչ մ' ետքը բողբոջին կկորսեն յունենք Կիլիկիոյ այն բիւրաւոր հայերը, որք արդէն ո՛չ հայկական անուն ունին, ո՛չ հայ-

կական դպրութիւն, և ո՛չ հայ կական դպացուն :

Ուշադրութիւն կկենդանւն մեր այս տողերուն համար, որք միայն և միայն անկեղծութեան արդասիք են, և ազատ յամենայն ձախող դիմանց :

Հասկանալի Հայ

Գրեթէ այն օրէն հետէ՝ յուրում մեր Հռոմէական աղգայնոց մէջ Հասունեան ու Հակահասունեան անուամբ երկպառակութիւնն սկսաւ, և եղբայր եղբոր դէմ ելան զանազան առարկութեամբ, մեք դիտեցինք թէ գլխաւոր պատճառն է Հասուն Էֆէնտի անձն, և թէ երբ նա հեռանայ, ամենայն յուզմունք և երկպառակութիւն կվերջանան : Ահաւասիկ կարգաւորայ մեր այս դիտողութիւնը՝ այս օրերս երկու կուսակցութեանց մէկմէկու մերձենալու կապուելու համար ըրած շարժմամբն, որ անմիջապէս սկսաւ՝ երբ Հասուն Էֆէնտի Պոլսէն ուղեւորեցաւ ի Հռոմ կարգինալու թեան աստիճանի բարձրանալու համար, երբ հրաժեշտ տուաւ Պոլսոյ պատրիարքութեան և այլ պաշտօններէն, և երբ Հռոմայ Պապը պատասխանեց զՀասուն Էֆէնտի Պոլիս վերադարձունել խնդրող իւրայնոց, թէ բաւ համարելով նորա ի Պոլիս ըրած երկարժամանակեայ ծառայութիւնները, կիսափաթի որ ժամանակ մ'ալ ի Հռոմ գտնուի և ինքն ևս ի մօտուստ վայելէ նորա աշխատութեանց արդիւնքն :

Հռոմայ Պապն անչուտ խեղամած էր, թէ այսպէս միայն կարելի է հեռացունել զնա Պոլսէն, և այսպէս՝ խաղաղութիւն ու միութիւն հաստատել հայ հռոմէականաց մէջ : Հռոմ. Պապն ո՛չ միայն այսչափ ըրաւ, այլ և առ ժողովուրդն դարձոյց պատրիարքական ընտրութեան մասնակցութեան հնաւանդ իրաւունքն, զոր Հասուն Էֆէնտի կապտած էր առ հաճոյանալ վատիկանի : Բոլուն ալ արդէն դժկամակած ու դիտած էր այս իրաւանց բըւ-

նաբարութիւնն դէմ, և անշուշտ գոհ կլինի այժմ վերահաստատութիւնն վրայ: Թէպէտ ուշ բայց վերջապէս տեսնուած այս կարեւոր փոփոխութեան վրայ, յաճախ կրանակցին այդ երկու կուսակցութեանց կղերական ու աշխարհական գլխաւորը, և կյուսացուի թէ միութեան գործն 'ի գլուխ տանելէն յետոյ' կնստին պատրիարք ընտրելու համար, և կյուսացուի թէ' այնպիսի մէկը կընտրեն, որ հայկական աղբաւիս մեծ մարմնոյն հետ սիրով կընթանայ, և հակառակ իւր նախորդին գիշերային ճգանց' կսիրէ ջերմ ու եռանդուն պահել հայկական ոգին ու արիւնը ի ծոց և յերակուսն իւր ժողովրդեան:

Ներկայիս վիճակը

Ասկէց յառաջ թէրճէմանը-Էֆ. քեար լրագրոյ 947 և 956 թընուոց, և լրագրոյս 1512 թուոյն մէջ Ատա-պաղարէն ուղղեալ նա՝ մակնեք հրատարակուած էին, որ Նիկոմիդիոյ առաջնորդ Գեր. Տ. Ստեփաննոս վարդապետի դէմ ամբաստանութիւններ կպարունակէին քանի մը խնդրոց նկատմամբ: Այս անգամ Ատապաղարի հայ ժողովուրդն, քահանայից դասն և թաղական խորհուրդներն միահամուռ տեղեկագիր մ'ուղղած են ի Պատրիարքարան, որով մի առ մի կհերքեն հրատարակեալ ամբաստանութիւններն իբր ստայօղ և արդիւնք թշնամական կրից, զոր մասնաւոր անձինք ոմանք կանուցանեն եղեր ընդդէմ Գեր. Առաջնորդին և գոհունակութիւն կ'յայտեն Նորին գերապատուութեան պաշտօնավարութեան ընթացից համար: Փորձելով գիտեմք թէ ի հարկին դիւրին է պաշտօնատարի մը կամ նորա մերձաւորաց, երբ մանաւանդ պաշտօնատարն անկեալ չէ, նորա համար ջատագովութեան կամ գոհունակութեան ո՛չ միայն մէկ այլ բազում գրեր առնուլ ժողովրդէն և քահանայական կամ ուրիշ քառորակարգեալ դասերէ: Մեր Պատրիարքարանն ալ հաղարատոր փորձելով գիտէ զայս, և բազմիցս բողբոջած է թէ կառավարական այս կամ այն պաշտօնակալաց դէմ իւր գրած ամբաստանութեանց հերքումներն առահի կամ առանկաժութեան գրութեան են, և յաճախ նոյն իսկ ամբաստանողը կամ բողբոջը հարկադրուած են ստորագրել հերքման գրերն ի վնաս իւրեանց: Հետեւաբար, մեք կարծեմք թէ իրաւունք ունիմք անդր քան զարժանն կարեւորութիւն չտալ Նի-

կոմիդիոյ Գեր. Առաջնորդին համար այս անգամ Պատրիարքարանն ուղղեալ ջատագովութիւն գրերուն: Նորին գերապատուութեան փոխ առաջնորդական պաշտօնավարութեան ժամանակ առաջին անգամ և միայն Ատապաղարէն չէ որ դանդաղաբանաց ու գոհունակութեան ձայն հասած է առ մեզ: Եւ պարտ է անշաւաւաբար գիտեմք, թէ Նորին գերապատուութիւնը երկարատեւ ժամանակ Ատապաղարի մէջ բաղանեաց մը շինութեան գործով և հաշուական խնդիրներով զբաղելով իրեն հովուութեան յանձնեալ ընդարձակ վիճակին բազմաթիւ ժողովրդեան դաստիարակութեան և այցելութեան խնամքն չէ կրցած ըստ արժանւոյն տանիլ, մինչդեռ կրնար և պարտէր այլոց յանձնել առաջիններն: Այս վիճակին տեղեկ լինելով մեք՝ քանիցս առաջարկած էմք, որ քանի մը ձեռնհաս օգնականներ տրուին Նորին գերապատուութեան: Նոյնը կառավարիմք և՛ այժմ, յուսալով թէ Պատրիարքարանն ուղարկութեան կառնու, և անդր քան զայն կարեւորութիւն տալով գովեստից՝ Նիկոմիդիոյ բաղմահայ վիճակն բողբոջին լաւ հովուութեան ներքեւ չհամարիր: Այս առաջարկութիւնն ընելով մեր պարտքը կկատարեմք անկեղծութեամբ յօգուտ բերաւոր ժողովրդեան, և պատրաստ եմք անկանիլ երկիրպագանել ժողովրդեան օգտին համար սրտի մտօք աշխատող Առաջնորդի, փոխառաջնորդի և այլ ամենայն պաշտօնաւորաց:

ԱՅԼ ԵՒ ԱՅԼՔ

Այս առաւօտու վաղըթէն կիմանումք, թէ Գարատաղի իշխանութիւնը մեծագոյն մատակարարութեամբ է ծուլինեօ զրկած զօրաց թիւն: Ծուլինեօյ մահմադարական բնակիչք դադարեալ սկըսեր են, և օսմանեան պաշտօնատարք չեն զլանար սոյն գաղթականաց համար պէտք եղած օժանդակութիւնը: Նոր Ծուլինեօ քաղաք մը պիտի հիմնուի, և հին Ծուլինեօյէն հոն գաղթողներուն ամեն մէկուն համար իրենց ունեցած տան նման տուններ շինուին ու պիտի յանձնուին, և ծախքը պիտի հոգայուի Բ. Գրքնէն որոշելի միջոցաւ:

— Գաթարօյէն առ եւրոպական լրագիրս հեռագրեր են, թէ դարատաղիք Ծուլինեօյի շրջակայ բարձանց վրայ ամրութեանց շինութեամբք զբաղեալ են:

— Առջի օրը Պուլլարիայէն

250 մահմադարեան մայրաքաղաքս գաղթեցին վարնայի աւերտիական շագնաւով:

— Խաղիոյ Տիրիթթօ լրագիրն Միտիլլիի ծանուցեալ անցքին վրայ գրելով յոյս յայտնել է թէ խնդիրն ըստ արժանւոյն պիտի կարգադրուի, և թէ՛ հռոմ առնուն գրահաւորն չէ թէ յիշեալ խնդրոյն, այլ միացեալ նաւատորմին մեկնելուն պատճառաւ Շիրա ձմերեւու համար գացած է, և թէ՛ Ամէտէ իշխան զրահաւորն ի Շիրա իբրեւ պահակ պիտի գանուի:

— Աժանս - Բուս՝ որ իբրեւ կէս պաշտօնական կհամարուի, ըստ հանած է թէ Յունաստանի կառավարութիւնը մեծտէրութեանց գեսպանաց ըսեր է, որ պատերազմ պիտի հրատարակէ՝ եթէ մինչեւ մարտ չգործադրուի Պէրլինի դեսպանախորհրդոյ որոշումն:

— Պուլէն Եւրոպա հերագրեր են, թէ Բ. Գուռը տրամադիր է ի գործդնել ամեն խաղաղասիրական միջոց՝ Յունաստանի հետ իրաւաւոր լինելու համար:

— Գարձեալ Պուլէն հեռագրեր են, թէ Բ. Գուռը 200 հազար զօրք պիտի համախմբէ հելլենական սահմանագլխին վրայ՝ հելլենաց յարձակման գիմադրելու համար, և ծախուց համար պէտք եղած 8 միլիոն 500 հազար դըր Ղալաթիոյ Պանքաներէն փոխ պիտի առնու:

— Ալպանիացւոց գլխաւորաց ոմանց կողմանէ հանրագիր մը կը պատրաստուի եղեր՝ Բ. Գուռը զրկելու, և իրենց երկրին ներկայ վիճակին անփոփոխ մնալն խնդրելու համար:

— Գարատաղի իշխանը Շքոտրա առ Տէրվիլ փաշա զրկելով իւր թիկնապահը՝ շնորհակալութիւն յայտնել է Տուլինեօյի խաղաղութեամբ յանձնուելուն համար:

— Առջի օրը Չաթալճայէն կարգ մը թնդանօթ մայրաքաղաքս բերուելով՝ թնդանօթարանը տարուեցաւ:

— Մայրաքաղաքիս անդղիական դեսպան Պ. Կոչքն Լոնտոն ուղեւորեցաւ այս շաբթու: Ըստ Տէյլի-Նիւլի Մնդղիոյ նախարարաց հետ տեսնուելէն յետոյ պիտի դառնայ ի Պոլիս:

— Վիէնայէն առ Տէյլի-Թէլէկրաֆ գրեր են, թէ օսմանեան կառավարութիւնը ձի կը դնէ հռոմաբարիայէն:

— Արեւելեան - Բուսէլիի կառավարութիւնը վճարել է Պուլլարիոյ պանքայէն փոխ առած դրամին կէսը:

— Մնդղիոյ ծովային նախորդ

նախարար Պ. Սմիթ՝ որ անցեալները մայրաքաղաքս եկաւ, կիպրոս գացեր է:

— Գարատաղի իշխանը Բօտկօրիցայէն տարուած և բանտարկուած անձանց ներում շնորհած ըլլալով Բօտկօրիցայի մահմետականաց կողմանէ պատգամաւորութիւն մը Ձէթլինէ զրկուել է առ ի շնորհակալութիւն:

— Պ. Չարիֆի առջի օրը պարտուց համար բանտարկելոց տեղն երթալով, 30-40 ի չափ բանտարկելոց իւրաքանչիւրին՝ 2 աւան լիւրա տուեր, և ապա պէտք եղած տեղը գացեր, ու փոքրիկ գումարներու համար բանտարկութեան անպատեհ լինելուն վրայ դիտողութիւններ ընելով ոմանց արձակման հրամանն հանել տուեր է: Վերջապէս օր չկայ յորում Պ. Չարիֆիի մէկ բարեգործութիւնը և առատաձեռնութիւնը չտուի: Երջանիկ է յունաց աղբը, այսպիսի անհասանելի ունեւալուն պատճառաւ:

— Աւստրիոյ կայսրը բարձրաստիճան պատուանշան մը ընծայել է՝ Եգիպտոսի իշխանութեան գլխաւոր նախարար Բիյազ փաշայի:

— Լոնտոնի մէջ այս օրերս հասարակաց դումարում մը տեղի ունեւալով՝ հելլենաց ի նպաստ բաղում յայտարարութիւնք եղեր են, և Պ. Կլատտօնի որդին ալ նամակաւ ծանուցեր է իւր ալ գաղափարակից դոմնուին:

— Գաղղիոյ աղբային ժողովն որոշել է տուրք առնուլ կրօնական Միարանութեանց սեպհական կալուածներէն:

— Խաղթօֆի օստիկանութիւնը Ոչնչականաց մէկ գաղտնի տպարանը գտեր, մեքենաներն ու զէնքեր դրուել և բաղում մարդիկ ձերբակալել է այս պատճառաւ:

— Պէրլինի մէջ հրէայք որոշել են յանձնաժողով մը կազմել՝ որ պէսպի լրագիր մը հրատարակէ ի պաշտպանութիւն հրէից ընդդէմ թշնամեաց:

— Լոնտոնէն կհեռագրեն, թէ Մնդղիոյ նախարարութիւնն զբաղեալ է իրլանտիոյ խնդրով, թէ իրլանտիոյ մէջ ժողովուրդն առհասարակ կղինուի, և քանի մը նահանգաց բոլոր բնակիչք ըսպառաղիւնեալ են, և կառավարութիւնն ամեն օր զօրք կըրկէ իրլանտա:

— Գարատաղի իշխանութիւնը ծանուցողովով դանդաւոր է Ձէթլինէի դեսպանաց, թէ օսմանցիք դեռ Գարատաղի յանձնած չեն Ս. Ճօրճ գիւղը:

— Տարածանքի մէջ տառաջանալի տեսչութեան իրեն հաւանութիւնն ունեցած հիւանդանոցը ըստ պահանջման Բ. Դրան պարպուել է առժամանակեայ կերպիւ, ուր պիտի պատասխարուին ամբողջութեան շինութեան ու նորոգութեան զբաղող զինուորը :

— Ֆիլիպպի յունական համաճեմն լրացիւրը դեր է, որ Բ. Դրան ծանուցուել է Արեւելեան-Բուլղարի կառավարութեան, թէ կայսերական կառավարութիւնը չպիտի ընդունի և չպիտի վաւերացունէ՝ նահանգին ընդհանուր ժողովոյ կողմանէ նահանգին մէջ գտնուած վազմի կալուածոց համար տրուելիք ո՞ր և է որոշում : Բ. Դրան դրոյն մէջ երկար և մանրամասն բացատրութիւն տրուել է այս մերժման համար :

— Պէյօղլու, վեց անուղղակի տրոց վարչութեան տնօրէնին տուած երեքշաբթի գիշեր գողեր մտնելով թէպէտ շատ մը արծաթեղէն ժողովիւր են, սակայն մեծ մասը թողուլ հարկադրուել են՝ ամենքն ալ պատուհանէն փախցունել և ազատել կարելի չլինելով :

— Երեքշաբթի գիշեր Բանկալթի հայ ընտանիք մը՝ մերձակայ տունէ մը այցելութենէ դարձած ատենը, տունը բոլորովին կողոպտուած գտնուէ :

— Կիլիկի ընթերցողը, թէ ասկէց երկու ամիս յառաջ Ղալաթիոյ մարտատունէն 1,000 արծաթ մէճիտ պարունակող պարկ մը գողցուեցաւ, և գանձապահն որ պատուաւոր հայազգի մ'էր, պաշտօնանկ եղաւ : Արդ մեծաւ ուրախութեամբ լսեցինք, թէ գողը բռնուել է, և վեցամսեայ բանտարկութեան ու գողցուած դրամն ետ դարցունելու դատաւարտուել է Պէյօղլուի դատարանէն : Դողը՝ Սօթիի Բախթըլա անուն հեղինակի մ'է. գողութիւնն ընելէն յետոյ՝ Բուսանիա գացել է, սակայն Կալայէն դարեցած ատենը՝ դադարի ուստի կանութեան պաշտօնակալաց կողմանէ բռնուել է : Կատարման մեղ, թէ պաշտօնանկ եղող գանձապահն գրեթէ ամեն օր ողորմագին կուլար այս դժբաղդութեան վրայ : Կլեմէնթ, վաճառականաց կողմանէ խնդիր պիտի ըլլայ մարտատնութեան տեսչութեան վերստին ընդունիլ զնա գանձապահութեան կամ ուրիշ պաշտօնի : Մեք շողեւաւուն մէջ քանի մը շաբաթ յառաջ տեսնեմք գանձապահին պաշտօնակից պատուաւոր տաճիկ մը՝ որ երգմամբ կը վկայէր նորա հաւատարմութեան ու պատուաւորութեան համար, և ցաւ կ'այսնէր նորա

այս անակնկալ դժբաղդանկ ման վրայ : Դողը գանձապահին զբաղած ժամանակը, պատուաւոր վաճառականի մը կերպարանօք ներս մտել, և առանց ո՞րեւէ կապած տալու՝ իւր նպատակը գործադրել է :

— Պ. Կօշլըն մայրաքաղաքէս մեկնած ատենը, դեսպանք հիւպատոսը և Բ. Դրան պաշտօնատարաց ոմանք յատկապէս շոգեւոր գացել տեսնուել են :

— Դուրիէ տ'Օրիան կըրէ, թէ դեսպանաց կողմանէ Բ. Դուրը զրկուած և Գարատաղի սահմանաց համար յանձնաժողովի մը կազմութիւն առաջարկող հաւաքական ծանուցադիրն միանգամայն առաջարկել է, որ Տերվիշ փաշա ապահովէ յանձնաժողովին անդամները :

— Դավրէժէն հետագայ տեղեկութիւնք գրուած են նոյ. 3 թուով : — « Երէկ Ուրմիայէն լուր առնուեցաւ թէ՝ մեծ սպարապետ Միրզա Հիւսէյին Խան հոն հասել է իւր հետ գտնուող զորաբաժնով՝ որոց մէջ 2000 էն աւելի այրուծի կ'գտնուին : Պարսիկ զօրքն քուրդերէն ետ առաւ Ուրմիան, իւր կողմանէ 200 դերի տալով և 100 հոգի զոհելով՝ որոց մէկ քանին սպայ են. սակայն Սօվուդ-Բուլախ և այլ գաւառակը դեռ քրդաց ձեռքն են : Հիւսէյին Խան բանտարկել տրուած 20 չափ գիւղ աւարող պարսիկ զօրաց սպայից մէկ քանին : Համզա աղա երբ լսել է Շէյխ Ապտ-Իւլ-Գատէրի նահանջն ինքն ալ անմիջապէս իւր 4000 ի չափ ձիաւորօք ելել է նորա հետ միանալու համար : Պարսիկ զօրքը պարէնի կողմանէ մեծ նեղութիւն կ'ըլլէ : Հոս զըրոյց կայ, թէ Հիւսէյին Խան վանայ սահմանին վրայ Նաֆըզ փաշայի հետ պիտի խորհրդակցի՝ քրդաց ապստամբութիւնը զբաւելու համար : Եթէ մինչեւ Մուհարրէմ վերջ չտրուի քրդաց ապստամբութեան, պարսիկք սըգոյ աւուրց պատճառաւ զինուորական շարժումն ընդհատել պիտի հարկադրին, և հետեւաբար քուրդը զօրանալու պատեհ ժամանակ պիտի գտնեն : »

— Մայրաքաղաքիս պարսկական Ալթէր լրագրէն կիմացուի, թէ Պարսից կառավարութեան արտաքին գործոց նախարարն հեռագրով ծանուցանելով Պօլսոյ պարսկական դեսպանին՝ Պաղտատի կողմը օսմանեան սահմանին վրայ պարսիկ ճանքողաց և վաճառականաց կողոպտուելն ու սպանուիլը, հրահանգ տուել է որ կողոպտեալ վաճառաց և ըսպանելոց համար խստիւ փոխա-

րկութիւն պահանջէ Բ. Դրան, և առաջարկէ որ պէտք եղած ազդու հրամանները տրուին Պաղտատի կուսակալին՝ առ ապահովութիւն պարսիկ ուխտաւորաց և վաճառականաց : Հեռագիրը քաջող նախարարն աւելցուցել է, թէ Շահը լսելով այն անցքերը և մեծապէս ցաւելով՝ հրամայած է հեռագրել :

— Թէրեմանը-Հագիւթ ըստուգել է, թէ Յունաստանի կառավարութիւնը վերջապէս հաւանք է՝ սահմանաց ուղղութեան համար վերստին բանակցութեան մտնել Բ. Դրան հետ, մինչդեռ յառաջ կ'աշխատէ թէ՛ վերստին բանակցութիւն ընդունելով, Պէրլինի դեսպանախորհրդոյն որոշումն ընդառնելով : Թէրեմանը-Հագիւթ կ'ընդհատուի այս առթիւ զինուորական, առարկելով թէ առանց արիւնհեղութեան պիտի չահի շատ մը երկիր, քանի որ եթէ պատերազմ բացուի՝ վախճանն ու արդիւնքը վնասակար պիտի լինի Յունաստանի համար, զոր անշուշտ ի ներքուստ կ'զգայ նոյնինքն Պ. Գոմինտուրոս ալ :

— Աւստրիոյ կառավարութիւնը բացատրութիւն պահանջել է Պուլլաբիոյ իշխանութենէն՝ Բուսնուգի մէջ չինուած և վիտին փոխադրուած ծովառուսիւրու համար :

— Միացեալ նաւատորմին ամսոյս 23 ին մեկներ է Գաթարօյէն : Վիէնայէն տրուած հեռագրի մը նայելով գաղղիականը թուլոն, անդղիականը Մալթա, ուսականը Պիրէոն, և խալաականը Պրէնտիլի պիտի երթան :

— Ամերիկայի հանրապետութիւնն որոշել է՝ ամիսը 10 միլիոն տողարի ոսկի դրամ տալ, մինչեւ որ գանձարանը գտնուած Տիմիլիոն տողարի ոսկին սպառի :

— Առաջիկայ տօներէն յետոյ, Անգլիոյ թագուհին պատուանշան պիտի բաշխէ Գանտահարի և Քեսպիի զօրաց գլխաւոր ըսպայից :

— Պիզմարգ իշխանը շատ վշտացել է, տեսնելով որ հելլենական կառավարութիւնը Պալիէրայէն փոխառեալ դրամին վճարման համար ո՞րեւէ տեղեկագիր մատուցած չէ ազգային ժողովին :

Թէրեմանը-Հագիւթի խօսակցութիւնը
Տե՛ր 1328

— Դիտելք որ օսմանցիք իւրեանց շահուց քաջ տեղեկ մարդիկ են. մանաւանդ չեն ուղեր թշնամութիւն, հակառակութիւն, պատերազմ և արիւնհեղութիւն. կըաղձան խաղաղութեամբ ու անդորրութեամբ աշխատիլ իւր-

եանց ուղղային յառաջադիմութեան համար. հետեւաբար անտարակոյս չեն սիրեր այն կողմերը, որք կսպառնան և կ'զնաւեն իւրեանց նուիրական շահուց և խաղաղութեան ու անդորրութեան. այս վիճակին մէջ որոնք որ վաքը ինչ համակրութիւն և օգնութիւն կցուցնեն ինքեանց՝ երախտապարտ կլինին նմա. ինչպէս յառաջագոյն եւս ըսինք՝ բջնականաբար գոհ ըրած էր զմեզ եւրոպական մամլոյն և հասարակաց կարծեաց ի նպաստ մեր բարւոք դարձն. վերջապէս մեծ տէրութիւնք եւս՝ Տուլլինեօյք պարպուելէն ու թողուելէն յետոյ՝ ցոյցի ու ճնշման պէս բաներու վերջ տալու համար քիչ մը յառաջ գրով տալ չուզուած խոստումն այս անգամ գործով կատարելով, իւրեանց խոստմանց անց չլինելն հուշակեցին. մինչդեռ խումբ մը հելլենասէրք կը համբաւէին թէ միացեալ նաւատորմին վերետի ծոցէն ելնելուն պէս Պիրէոն պիտի գայ ի կարգադրութիւն հելլենական խնդրոյն, տէրութեանց ոմանց նաւատորմաց տրուած հրամանս ներս սուտ հանեցին այս համբաւ վերջապէս Եւրոպա նաւատորմին ետ առաւ խնդրոց վախճան տալու համար. ասոնք եւս կապացուցանեն, թէ մինչեւ ցարդ մեզ վերաբերութեամբ եւս ըրապական տէրութեանց ունեցած քաղաքականութիւնը՝ եւրոպական մամլոյն և հասարակաց կարծեաց գոյնն ունի, այսինքն խաղաղասիրական է ինչպէս կըաղձանք. այս վիճակին մէջ մեք և ո՛չ մէկ կողմէն վշտացած կմնամք. մեր գոհունակութիւնը կաւելնայ առ ամենեւին :

— Ձեր յաջողութիւնը ամենակատարեալ կլինի, եթէ կարող լինիք Եւրոպայէն գալիք օսմանեան արժեթղթատեարց հետ ալ իրաւախօհութիւն գոյացունել. բաւական է, եթէ վեց անուղղակի տրոց պայմանագրոյն չափ բարւոք դիտաւորութեամբ և ապահովութեամբ դոցա հետ եւս պայմանագիր մը հաստատէք. ճշմարիտ կըսեմ, որ դոցա հետ իրաւախօհ լինելով, Գաղղիոյ ու Անգլիոյ հասարակաց միտքերն ուղղակի, և Եւրոպիոյ մէջ քիչ կամ շատ արժեթղթ ունեցողներն անուղղակի ձեզի հետ կալուկապ ըրած կլինիք :

— Բարեկամ, Տուլլինեօյի խնդրոյն մէջ տեսաք՝ մեր պետութեան բարւոք դիտաւորութիւնն և քաղաքականութեան ու ամեն գործառնութեանց հաստատութիւնը. մեք օսմանցի լինելով՝ առաւել քաջ խելամուտ եմք մեր

պետութեան բարձրագոյն դիտարկութեան. մեր բոլորովին վատահամբեր թէ, քաղաքագիտական հոգեւոր եթէ մեր պետութիւնը չզբաղեցունեն՝ մեր մեր պարտաւորութիւնները կատարելով, կըրնամք հետզհետէ ի դուրս դնել ամենայն բարեկարգութիւն. խորհեցէք թէ երբ Տուլիսեոյ խնդիրն լուծուեցաւ ի մէջ այսչափ նիւթական դժուարութեանց և մեծամեծ արգելքներու, գոնէ ձայնն խնդիրն այսպիսի ծանր արգելքներու չպիտի պատահի. եթէ լաւ խորհիք զայս՝ ինչպէս մեր յոյսն նոյնպէս և ձերը հաստատուն կլինի թէ, մեր տէրութիւնը պիտի յաջողի կարգադրել սոյն խնդիրն եւս ամեն կողմանց շահուց կատարելապէս համաձայն և ապահովել լինելու պայմանաւ:

— Իրաւունք ունիք այս մասին. ինչ որ պէտք է՝ պարտիք ընել այս խնդիրն եւս աւարտելու համար:

— Ինչպէս մեր համայն օսմանցիքս ապահով եմք, նոյնպէս և զձեզ կապահովցունենք: Թէ մեր տէրութիւնը իւր պարտքը կատարելու համար պակասութիւն չպիտի ընէ. սակայն դուք եւս զմեզ ապահովցուցէք թէ այսուհետեւ ճշման և այլ այնպիսի քաղաքականութիւն չպիտի շարունակէ:

— Կարելիութիւն չմնաց որ շարունակէ. ձեր բանի մը նաւահանգիստներն դրաման ենթարկելու առաջարկութիւնը՝ հասարակաց միաբերդ գէթ օսմանեան տէրութենէն իւրեանց առնելիքն ազատելու տենչով շահելու գիտունն ունէր. բայց ահա՛ նոյն առաջարկութիւնն եւս չընդունուեցաւ, և պարտատեւարք ուղղակի ձեզ կըլիմեն. հետեւաբար ճշման քաղաքականութեան համար ո՛ր կողմանէ հաւանութիւն պիտի տրուի:

— Ստուծով ուղիղ կեննեն մեր այս գուշակութիւնը:

— Ստուծով:

ՊՏՈՅՏ ՄԸ

Պէտք լաւերո՞ւ զի

Պարոնեան էֆէնտիի գրած ու հրատարակած զուարճախառն տետրերուն բովանդակութիւնն է, որ բոլոր հայ գրավաճառացքով կվաճառուի ի դին 12 զուրուշ:

ՄԵԾԱՊԱՏՈՒ ՄՈՒՐԱՅԱՆՆԵՐԸ
Այս մակագրով տետրեր կըլըուի Պարոնեան էֆէնտիի, և Պարտիզանեան տպարանէն իւր ընծայուելով՝ կվաճառուի ի դին 40 վարայ:

Պատկերազարդ
Հուշակաւոր ոճիւր
ՄԵՆ-ԺԵՐԱՆ ԿՈՍՏՈՒՆԻՆ
Հեղինակ Աղեկսանգը Տիւմա
Թարգմանիչ Մ. Յ. Մէլիքեան
Հրատարակիչ Ս. Ղ. Պարտիզան
Սոյն հետաքրքրական պատմութիւնը կը ծախուի Ս. Ղուկասեանի գրատունը և ուրիշ գրավաճառացքով ի դին 6 զրշ:

Գալաֆեան գրավաճառանոց	
Ներքին կգտնուին հետեւեալ խիստ աժան գրեանք	Ղրշ:
Գերեզման Լեւոն վերջին թագ.	3
Ժիւ Պլատ	13
Պոնէս միլիտար Ս. Բ. Գ.	13
Հուշակաւոր Պորճիայք	10
Տաղք Հէքիմեանի	7
» Դուրեանի	10
Բնութագրութիւն Զորայեան	8
Խաղաղիք քննարկելը	6
Հասունեան քաղաքականութիւն	7
Խորհրդածութիւն Բաքալայ	8
Նորընտիր հաւաքածոյ	2
Որթածաղիկ	2
Աղիւր կամ Ամերիկացիք	2
Ճիւղիլի Ս. հատոր	2
Էդոմար Բոլիթիք	1-50
Յաջորդութ. պատրիարքն Նեմ.	2
Ս. Պողոսի եկեղ. զանգակահարը	2
Թէէկրաթ Բեատիկի պատկերադր.	5
Եղեքարական հեռագիր »	5
Բամբա կմ բարեկենդ. դիւերներ	5
Տիւրքիկ Սէպ	5
Յօսք և Մարկիտ	1
Յովսէփ գեղեցիկ	2
Համ. նկար. պապական գրութ.	2
Բագամ ճէտիլերի	2
Տիւրքական ժողով	2
Եթէք թէքթիլի	1
Սաւա լուսաւորչականք	1
Բարի իրիկուն Պարոն Բանթալուն	1
Սահմանադրական ճշմարտութ.	1
Նուէր հոգեւոր	1
Գուշակութիւնք օղոց	1
Պատիկին գրքոյիք	1-50
Ժողովրդական մատենադարան	1
Մարիամ Բօղա	1
Գալուր կոմս	1
Հրահանգ չնրամատած.	1
Բարի Յիսապէնք	1
Հրահանգիչ վէպեր	1
Բարեպաշտ Մարիամ	— 50
Խոճկորակք	1
Պատմ. Հայոց և Աշխարհագր.	— 50
Ազգային հանդամակութիւն	1
Հարստութ. ճանրան Յուսէփի	1
Բարեպաշտ սկզբունք	— 50
Գաղանիք կանանց	1
» կղերականութեան	1
Թխախտին և ընկալեղին աղեւ-ցութիւնք	1
Գառապեն իրիկնէ պաղլանմը	— 50
Խաղաղ խանի սրտապին վիճակ	— 50
Թարիկի միւթիւնար	— 50
Արայ գեղեցիկ	— 50
Գեղարարութիւն	— 50

Նորայրի Գաղղիարէն - հայերէն բառարանին 28գ թերթն ևս հրատարակեցաւ: Գլխաւոր վաճառատեղին է Ֆրէնկեան գրատունը, Ուղլուն չարքը թիւ 362. կգտնուի նաեւ ամեն Հայ գրավաճառացքով, Արշակ էֆէնտիի

Թղթալաճառան սոյն ի Ղալաթիա, և Վայսի քով ի մեծ փողոցն Բերայի: Խաղաղանիւր թերթի գինն է 60 փոյ արծաթ:

ՆՈՐ ՎԻՃԱԿԱՀԱՆՈՒԹԻՒՆ
NOUVELLE
LOTTERIE EN ARGENT
Համալուրի Գերմանական կառավարութենէն երաշխաւորեալ է սոյն վիճակահանութիւնը, որ պիտի քաշուի գեկտ. (Ն. Տ.) 15ին: Առաջին մեծ պարգեւ պիտի ըլլայ՝

500,000 Ֆր.		
Իսկ երկրորդական Պարգեւներն են գլխաւորաբար		
Տոմսակ	Ֆրանքէն	Ֆրանք
4	312,500	— 312,500
4	187,500	— 187,500
4	125,000	— 125,000
4	75,000	— 75,000
4	62,500	— 62,500
2	50,000	— 100,000
2	37,500	— 75,000
5	31,250	— 156,250
2	25,000	— 50,000
12	18,750	— 225,000
4	15,000	— 15,000
24	12,500	— 300,000
4	10,000	— 40,000
3	7,500	— 22,500
52	6,250	— 325,000
6	5,000	— 30,000
108	3,750	— 405,000
214	2,500	— 535,000

Եւն. Եւն:
Ամեն մէկ վիճակահանութենէ իսկ և իսկ ետքը, Գերմանական կառավարութեան հսկողութեան ներքեւ, բոլոր շահող բաժիններուն Պարգեւները անմիջապէս Ոսկեղբամով պիտի վճարուին:
Այլեւս 1 Տոմսակ գինն է 22 ֆր. 50 ան:
Իսկ 1 Գոմսակ գինն է 11 ֆր. 25 ան:

Տոմսակաց արժէքը պէտք է ապահովագրեալ (թէահիւտիւ) նամակաւ ուղարկել գաղղիական պանդայի գրամատոմսերով, թըղթաւարութեան ծախքը զրկողին վրայ ըլլալով, և կամ Գերմանիոյ Անգղիոյ կամ Գաղղիոյ Պանքա-ներու վրայ փոխանակագրով. և կամ որեւէ երկրի բաժնայի փուլ: Դրամն ընդունենուս պէս յատուկ նամակաւ մը կը զրկեմք յանձնարարեալ տոմսակները:

Յանձնարարութիւնք պէտք է ուղղուին հետեւեալ հասցեով:

Bureau principal de Loterie
ISENTHAL et Cie
Hambourg (Allemagne)

Մեր թղթակցութիւնը համայն եւրոպական լեզուօք կկատարուի: Նամակ մը Արեւելքէն Համալուրի 180 ժամէն կը հասնի:

Steiner Bureau d'annonces Hambourg.

PILULES HOLLOWAY
ԴԵՂԱՐԱՅՔ ԶՈՒՍՈՒԹԻՒՆ

Լեւորդի, ստամոքսի և աղիքներու ամեն տեսակ անկարգութեանց համար խիստ բնորոշ է սոյն դեղահատը. ամեն ջղալին տկարութեան ուժաթափու-թեան և տխրութեան համար. կը ջնջ և անհետ կընէ ամեն տեսակ անկարգութեանց հետքերը: Սրտի և երիկամանց վրայ օգտակար ազդեցութիւն մ'ունի, արիւնը մաքրելով նոցա խանգարեալ վիճակը կը կանոնաւորէ, և զրգուելով կենսական գործարանը կը զօրացնէ: Իւր դեղական մեծ ազդեցութեամբ սրտախոռոչութիւն, կուծուութիւն, մազձային հիւանդութիւններ, որովայնի մէջ լեցուած կազեր, գլխի ցաւեր կը վանէ, մարսողութիւնը կը չափաւորի, և մարմինը մաքրուելով բոլոր այն աղտոնութիւններէ որ շատ անգամ զանազան հիւանդութեանց սկզբնապատճառ կըլլան, առողջ, ուժեղ և բնական դիրքը կը զգենու:

ONGUENT HOLLOWAY
ՍՊԵՂԱՆԻ ՀՈՒՂՈՒԹԻՒՆ

Մորթալին հիւանդութիւնք և վէրք բուժելու մասին ունեցած պայտածական յատկութեանցը հաւասարի բընաւ ուրիշ դեղ մը. հին կամ նոր թունաւոր վէրքեր, ուռցք, քաղցկեղ (շէնէֆէ), սրունից և ստեանց վէրքեր կամ բոլորովին կանցնին և կամ կը լաւանան. օգտակար է նաեւ հարբուխի, հազի, սրտի բարախման, մանաւանդ օգտաւ (էէ) ըսուած հիւանդութեան: Իւր կազուրիչ, և զօրաւոր ազդեցութեամբ խոյլ (սըրաճա) հիւանդութեան ապականիչ զօրութիւնը ինչ աստիճան որ ըլլայ կըդի մաքրուէ:

Այս դեղերուն գործածութեան եղանակը նշանակուած է իւրաքանչիւր տուփի վրայ, որ կը գտնուի ամեն դեղագործարաններու քով, և մասնաւորապէս Վանճէ-գարու թաշ խանի կողմերը Պ. Գառապարեանի դեղարանը Ն. 7 կծախուի:

Աւելի առնել ուզողը կը հրաւիրուի առ հեղինակն տօքթօր Հոլլուէ ի Լօնտօն Աքսփօրտ փողոց թիւ 533:

ԴՐԱՄԱԿԱՆ
ԿՈՍՏԱՆԳՈՒՊՈԼԻՍ
28 Նոյեմբեր 1880

Քօնսոլիտէ	15 — 26
Երկաթուղեաց	» 39 — 20
Թրամուէյ	0. Լ. 4 — 6
1863 ի փոխառութիւն	Ֆրն. 63 —
1865 ի »	» 58 —
1869 ի »	» 37 —
1872 ի »	Լ. 20 —
Օսմանեան լիւրան 100 զրշէն.	
Մէճիտիյէ	107 — 20
Մէթալիք	214 —
Հինգնոց	240 —
Վեցնոց	428 — 20
Պղինձ	500 —
Թղթաղբամ	4200 —
Բուսիոյ Բօլ	94 —
Գաղղիական վրա	88 —
Անգղիական »	110 —
Գրիմից	51 — 20

ՏԵՐԹԵՆ ԵՒ ՏԵՐ
Հ. Ս. ԱԼԱՃԱՃԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԶԱՐԳԱՐԵԱՆ
Կ. Պօլիս, Սուրբաճ համամ